503

DE PUNTJES OP DE i

VAN HET PRACTISCH HUMANISME

APRIL 1955

Orgaan van de
CENTRALE COMMISSIE
PRACTISCH HUMANISME
SECRETARIAAT:
MAURITSSTRAAT 64
UTRECHT
TELEFOON 22870

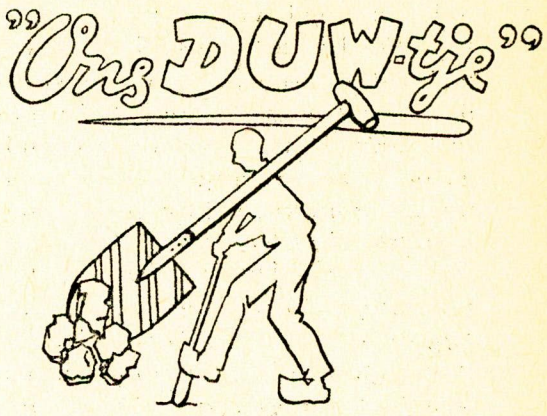

WENDEN TOT ..... OF AFWACHTEN ? II.

In ons eerste artikel over bovenstaande vraag hebben we een drietal beweegredenen aangevoerd, die de raadsman kunnen nopen bemoeienis met de medemens te zoeken, ook als deze daar niet zelf uitdrukkelijk om vraagt. Het waren motieven die uit de levensovertuiging van de raadsman voortvloeien. We herhalen dat ze zijn gelegen in de bekommernis om de medemens, in verantwoordelijkheid ook voor zijn lot en in de overtuiging dat het mens-zijn en de menselijkheid dienen te worden ontplooid en vervuld.

We zegden echter toe, de vraag van het "wenden tot" ook nog van de(eventuele) cliënt uit te zullen bezien en na te gaan of er ook in de toestand en de omstandigheden van de cliënt zelf redenen kunnen liggen tot bemoeienis, ook al wordt daar door de cliënt niet om gevraagd. Zulke redenen zijn er verscheidene.

Daar is in de eerste plaats al de heel eenvoudige onbekendheid met de mogelijkheid van hulp door de raadsman. Ons geestelijk werk is nog te jong, dan dat verondersteld zou mogen worden dat ieder weet, dat hij bij de raadsman geestelijke steun kan zoeken. Dit geldt ook nog voor de arbeiderskampen, waarin weliswaar de humanistische raadsman reeds lang geen onbekende meer is, maar waarin toch de bevolking, rondom een soms vrij stabiele kern, zodanig fluctueert, dat telkens opnieuw op genoemde mogelijkheid moet worden gewezen. Dat doen we in ons "introductie-gesprek", waarin de bereidheid van de raadsman tot het verlenen van hulp en steun bij levensmoeilijkheden nadrukkelijk wordt gesteld. (Zie Ons Duwtje Juni 1953, p.4.).

In deze mogelijke onbekendheid met ons werk ligt, vanuit de cliënt gezien, dus al een eerste, heel simpele reden, waarom de raadsman zich tot de mensen wendt. En hoe simpel dit motief moge schijnen, het is belangrijk genoeg, zoals bleek uit de woorden die een arbeider aan een raadsman schreef: - Had ik U maar drie jaar eerder ontmoet, dan was het met mijn huwelijk niet misgelopen. - Zo zijn er velen die van een mogelijkheid tot geestelijke steun in onze zin niet weten en haar graag aanvaarden als er iemand is, die zich tot hen wendt.

Een tweede

Een tweede reden voor het "wenden tot" is gelegen in de schroom, die velen weerhoudt hulp te vragen, ook al zouden zij die graag wensen. Die schroom kan voortspruiten uit een overmatige bescheidenheid, maar ook en veel vaker uit innerlijke remmingen en valse schaamte. Dit is bijvoorbeeld met name het geval bij sexuele moeilijkheden. De weinige openheid die om alles wat het sexuele leven betreft, nog altijd heerst, is daar zeker mede schuldig aan. Maar ook in het algemeen heeft iemand wel wat aan innerlijke weerstanden te overwinnen voordat hij uit eigen beweging met een ander over zijn intieme levensproblemen spreekt. Die schroom wordt gemakkelijker overwonnen als de raadsman de cliënt een eindweegs tegemoetkomt.

We herinneren ons een geval, waarin een jonge man - het moest wel na lange aarzeling zijn - de raadsman te spreken vroeg. Toen hij eenmaal tegenover de raadsman in de spreekkamer zat, won zijn schroom het weer van zijn verlangen naar hulp. - Ik kan er eigenlijk niet over spreken -, was het enige, dat hij er uit kon brengen. En hij vroeg de raadsman of hij 't hem eerst mocht schrijven. Pas nadat hij zich op papier had uitgezegd, was de weg tot het gesprek geopend.

Schroom en valse schaamte spelen ook hun rol als een arbeider - zoals dat meermalen voorkomt - de raadsman niet op de kamer onder de aanwezigheid van de anderen te spreken durft te vragen. Het komt meermalen voor dat dan de raadsman als hij op het kampterrein rondloopt, wordt aangeklampt. Het is ook geen uitzondering, dat de raadsman, als hij een kamer verlaten heeft, door een arbeider wordt gevolgd en dan buiten wordt aangesproken met het verzoek tot een onderhoud.

Zwaarder nog weegt de noodzaak om zich tot de mens te wenden, als deze onder de last van zijn levensmoeilijkheden in moedeloosheid de strijd heeft opgegeven en geen vertrouwen meer heeft in zichzelf en in het leven. Van de moedeloze moet men geen verzoek om hulp meer verwachten. Hij mist immers het vertrouwen in zelfs de mogelijkheid van hulp. - 't Zal mijn tijd wel duren - , zegt de man, die zich gelaten heeft overgegeven. Wie aan deze passieve berusting nog niet toe is, drukt het in bitterheid uit, zoals de man die tot de raadsman zei: - Ik heb nergens meer vertrouwen is, niet in God, maar ook in geen enkel mens. -

Tot hen moet de raadsmna zich wenden en hen zo lang nieuwe mogelijkheden laten zien, totdat ze er zelf weer in geloven !

Heeft de moedeloze de levensstrijd opgegeven, er is ook nog de onverschillige, de nihilistische mens, die de strijd nog nimmer heeft aangebonden. Hij gaat bij voorbaat aan elke levensproblematiek voorbij en tracht zijn moeilijkheden alleen maar te ontvluchten. Hij vrágt niet, omdat hij niet vechten wíl. Hij ontloopt zijn problemen en beseft niet dat hij er zich des te dieper in werkt. Hij ontloopt ook zijn verantwoordelijkheid en dreigt elk gevoel voor normen en verplichtingen te verliezen. Duidelijk vonden we dit bij de man die zich aan de alimentatieplichten tegenover zijn gewezen vrouw en zijn kinderen wilde onttrekken door uit te wijken naar het buitenland. In potentie is het aanwezig bij de jonge kerels, die we soms ontmoeten, wier levensmotto schijnt te zijn: Het vlees is beter dan de benen, en wier levenslied is: Laat de hele boel maar waaien. Elke raadsman in de arbeiderskampen is ze tegengekomen, die met deze woorden hun levensvisie tot uitdrukking brengen. Men vindt ze buiten de kampen evenzeer, al wordt het daar misschien minder openlijk beleden.

Als de raadsman hier zou afwachten totdat de mens zich tot hem wendt om steun in zijn geestelijk tekort, dan kan hij lang wachten ! Een goed raadsman is hier 't wachten gauw moe. Hij zal zich tot deze mens richten, niet alleen omdat hij naar zijn eigen overtuiging geen genoegen kan nemen met dergelijk onontplooid leven, maar ook en juist, omdat hij weet, dat wie zo geestelijk passief en negatief in 't leven staat een speelbal wordt van het lot, dat hem her- en derwaarts zal smijten, doordat het hem geestelijk niet weerbaar vindt.

Wat we bedoelen willen we nader illustreren met een citaat uit een rapportje van een onzer raadslieden. Hij was in een kamp in gesprek met een christelijke jonge man. Het ging over de verschillende levensovertuigingen. Het had de jonge man enigszins verbaasd, maar hij vond het tegelijk prettig, dat de raadsman daarin iedereen vrij liet. Toen heeft de raadsman hem geantwoord :

- Dat is toch niet helemáál zo ! Ik laat alleen die mensen vrij die een ernstige levensovertuiging verworven hebben. De anderen zal ik steeds moeten voorhouden, dat de mens er met nihilisme niet komt. Geen mens kan zonder basis in geestelijke zin. -

Wanneer de mens in een toestand van geestelijk nihilisme verkeert, dan is daarin voor de raadsman een beweegreden tot bemoeienis gelegen.

Vier redenen vonden we hiermee, waarom de mens, juist door de aard van zijn toestand, niet tot het vragen van geestelijke steun komt : onbekendheid met de mogelijkheid van geestelijke steun, schroom en innerlijke remmingen, moedeloosheid en gebrek aan vertrouwen, en nihilisme en negativisme. Zij noodzaken de raadsman tot actieve bemoeienis van zijn kant. De redenen tot ongevraagde bemoeienis blijven intussen niet tot de hier genoemde beperkt. Er zijn er meer.

X X X X X

UIT DE BELEVENISSEN VAN EEN RAADSMAN.

S C H A K E L S.

We drukken ons uit pure noodwendigheid door de enge, blijkbaar sinds de middeleeuwen nog immer ongeschonden poort, en verlaten over de wipbrug, klapje-op-klapje-af, de hals- tuit- en gedrochtgeveltjes van "der vad'ren erf" waaraan nog minstens drie generaties van Anton Pieck zich zouden kunnen bezatten.

De hoek met het troebele water aan de linker zijkant, waar de tijd een eigen decor schiep - verzakt huis tegen de dikke wallen en de kromme stam van een linde die doodleuk uit de muur boven het water gegroeid is - wekt herinneringen aan een oud schilderij. Maar de zwaar beslagen deuren in de poort wijzen op beveiliging tegen gevaar, en de donkere gaten boven de doorgang waar langs de schuine rand de kokende olie werd uitgegoten, doven alle gevoelens van romantiek. En eenmaal hierop attent, blijken de deuren in de poort toegangen tot donkere ruimten waaruit geuren van schimmel en vochtige zwammen wijzen op kering van het gevaar middels doeltreffende liquidatie van menselijk leven op onmenselijke wijze.

Bouwwerk uit een grijs verleden, met tweeërlei aangezicht, romantisch en barbaars, standhoudend nog in het heden, in wezen al onherroepelijk afgeschreven in onze samenleving. De schakels van de barbaarse keten zijn echter nooit verbroken, al is het smeedwerk minder grof van uiterlijk dan voorheen.

In het kamp, zes K.M. buiten de poort, ontmoeten we de man die onze neiging tot lankmoedigheid van de tafel veegt. Hoedt U voor het debat, natuurlijk. Maar ook voor elke schijn van betweterigheid wanneer hij als ware het een formule, de bewering uitspreekt dat alle Duitsers van drie tot driehonderd jaar uitgeroeid moeten worden. Zijn recht om zo te spreken ontleent hij aan Buchenwald. De kamer luistert. Dit kan gemakkelijk, gevangen als we zijn door het suggestieve beelden, wat doordringt voorbij de oppositie van de eigen zienswijze tot daar waar in allen hetzelfde punt wordt geraakt, het leed.

Terwijl-ie praat doet hij denken aan een kikker, die gladde schedel omdat men op een keer de haren uit z'n hoofd trok met een helm met lijm. En zijn stem heeft werkelijk iets van kwaken, mogelijk omdat zijn herinnering aan de uniform een andere belichting heeft gehad dan die van Hedwig Courts-Mahler. Toch niet iemand die medelijden wekt, want zijn mengeling van scherpe ironie met puntige humor vraagt daar niet om.

Later in een persoonlijk gesprek speelt hij de gladde vogel die meent in de raadsman nog een vertegenwoordiger te moeten zien van officiële instanties waartegenover men zich in acht dient te nemen. En dan z'n afwimpelen van ongewenste nieuwsgierigheid: "Komt U voor mij, of voor dat concentratiekamp?". Hij is er groots op de naam te dragen van een beroemd schrijver, heeft ook een vlotte pen, en bezit een dagboek van zijn bevindingen dat hij me wil laten lezen. "Maar wat ze er ook voor hebben geboden, ik schreef dit niet terwille van de sensatie, en daarom laat ik het niet publiceren", zegt hij. Heeft hij zich op zijn wijze in het afleggen van rekenschap nogmaals geconfronteerd met zijn ervaringen, en er zich zo doorheen geslagen? In ieder geval weet hij dat die "uitgeroeide Duitsers" een niet stekhoudende beeldspraak is, die men hem echter moet gunnen wanneer hij warm loopt.

Dat warmlopen doet hij trouwens vrij gauw en onbezonnen wanneer er vermeend onrecht geschiedt, en ook wanneer anderen zitten te niksen. Hij dirigeert een paar kamers naar eigen visie, jaagt de kampbeheerder in het harnas, en als hij in topvorm is formeert hij een "raad van drie die alle wensen en grieven bij de leiding kenbaar en oplosbaar" maakt. Ik heb dan maar zitten wachten tot hij ook nog eens "Moskou" zou zeggen, maar dat zit er echt niet in.

Sinds gisteren is de wind geruimd. Hij zetelt achter een tafel in de cantine met lange lijsten, benoemd als secretaris in de kampcommissie, met bovendien bijzondere opdrachten van de beheerder in netelige kwesties. (De beheerder die geen kwaad meer van hem kan horen en die over hem spreekt als over een persoonlijk bezit).

De eerste praatavond in dat kamp trommelt hij z'n trawanten op en hij heeft er oren naar wanneer we afspreken dat we mekaar de mantel mogen uitvegen. "Wat ben ik eigenlijk?", ons gesprek draait om dit thema, maar toch stelt hij z'n kameraden enigszins teleur. Ze willen meer van zijn ervaringen horen, en hij loopt met plannen rond.
"Een tweede avond spreek ik over Buchenwald en hoe ik de weg terug gevonden heb", zegt hij.

En ditmaal zal hij zich minder dan tot nog toe kunnen verbergen achter de schijn van humor waarmee hij zichzelf niet wilde laten kennen. Denk ik zo.

Zierikzee, 11-3-1955. d'See-uyl.

X X X X X

NIEUWS UIT EN OM DE KAMPEN.

De langdurige winter heeft het werk in de kampen danig in zijn greep gehad. Tot driemaal toe moesten de kampen wegens vorst en sneeuw worden gesloten. De laatste periode duurde het tot ver in Maart voor de grond weer bewerkbaar was en de arbeiders opnieuw aan de slag konden gaan. Walcheren ging zoals gewoonlijk voorop. In de week van 14 Maart kon weer worden begonnen. In het land van Vollenhove duurde 't tot 28 Maart. Een uitzondering maakte Schouwen-Duiveland. Het werk is daar slechts even onderbroken en toen met zwakke bezetting weer aangevat. De dragline's hebben de harde grond getrotseerd. Men heeft er van de nood een deugd gemaakt. De zware machines konden nu komen, waar anders de modder hun een halt toeriep. Maar de arbeiders hebben er kou geleden in de felle wind op dit boomloze land.

Nu (eind Maart) draait alles weer op volle kracht.

Ons geestelijk werk in de kampen op Schouwen-Duiveland kreeg versterking met een derde raadsman. Het is de Heer C.J. van der Hulle, die nu het kamp Noordgouwe verzorgt. Door zijn intreden is het nu mogelijk alle 7 kampen op dit eiland eenmaal per week te bezoeken. Raadsman Van de Vliet houdt 5 kampen onder zijn verzorging. Raadsman Hack heeft het zesde.

We heten Raadsman v.d. Hulle hartelijk welkom in ons Schouwse team en in onze landelijke kring van raadslieden voor de arbeiderskampen en wensen hem vruchtbare arbeid toe. Voor het geval dat arbeiders, met wie onze raadslieden contact hadden, naar kamp Noordgouwe verhuizen, geven we hier zijn adres: Steiltjesstraat A 92 q, Zierikzee, tel. 770.

X X X X X

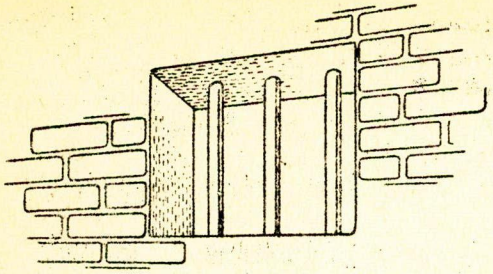

VAN ACHTER DE TRALIES

DE NIEUWE BEGINSELENWET VOOR HET GEVANGENISWEZEN - VERVOLG -

Titel I (Zie ook het Maartnummer van de Puntjes op de I)

ALGEMENE BEPALINGEN

Artikel 2 :

Dit artikel regelt de instelling van een Centrale Raad van Advies voor het Gevangeniswezen, de Psychopathenzorg en de Reclassering.

Deze Raad bestaat uit 42 leden, die door de Koningin benoemd worden.

Voorheen bestonden als adviesinstanties voor de Reclassering, het Centraal College voor de Reclassering, en voor de Psychopathenzorg, de Algemene Raad voor Psychopathenzorg.

Voor het Gevangeniswezen, dat geen wettelijk geregeld adviescollege kende, is door de toenmalige Minister van Justitie, Mr. Wijers, in 1948 de Ministeriële Commissie van Advies voor het Gevangeniswezen ingesteld, waardoor personen, die door werkkring en wetenschappelijke belangstelling ten nauwste met de nieuwe ontwikkeling betrokken waren, de Minister ten aanzien van diverse penitentiaire problemen hebben voorgelicht.

Gezien de vele raakvlakken van het Gevangeniswezen, de Reclassering en de Psychopathenzorg, is thans één Centrale Raad gevormd, welke in drie secties verdeeld is, te weten de secties Gevangeniswezen, Psychopathenzorg en Reclassering. Voor het Gevangeniswezen is de sectie Gevangeniswezen het belangrijkst. Naast zijn taak als adviescollege is deze sectie tevens beroepscollege voor gedetineerden, die tegen hun selectie bezwaar maken.

Titel II

INDELING DER GESTICHTEN

Artikelen 6 t/m 14 :

Deze artikelen regelen welke soorten gestichten onderscheiden worden en welke bestemming deze gestichten hebben.

De gestichten worden onderscheiden in gevangenissen, rijkswerkinrichtingen, huizen van bewaring en rijksayls voor psychopathen. (art.6)

De aanwijzing in concreto van een gesticht tot een der vier genoemde soorten geschiedt, na advies van de sectie gevangeniswezen van de Centrale Raad, door de Minister van Justitie, met die beperking, dat met het oog op een efficiënte rechtspleging in elke arrondissementshoofdplaats een huis van bewaring is.

Voor

Voor de opneming van vrouwelijke gevangenen worden aparte gestichten aangewezen. De Minister kan echter huizen van bewaring en in bijzondere gevallen ook andere gestichten aanwijzen, waar zowel mannen als vrouwen kunnen worden opgenomen, met dien verstande, dat mannen en vrouwen te allen tijde gescheiden dienen te blijven.

Deze afwijkingen van de algemene regel vinden hun motivering in het volgende:

In de huizen van bewaring dienen ook vrouwen opgenomen te kunnen worden, in verband met de eisen der locale justitiële autoriteiten. Aanwijzing in elk arrondissement van een speciaal huis van bewaring voor vrouwen zou niet economisch zijn, gezien het gering aantal vrouwelijke delinquenten.

De 4 soorten gestichten hebben de volgende bestemming:

Gevangenissen:

Opneming van veroordeelden tot gevangenisstraf, en in bijzondere gevallen van veroordeelden tot hechtenis en militaire dententie.

Huizen van Bewaring:

1. Opneming van veroordeelden tot hechtenis en militaire detentie;
2. Opneming van degenen die door rechterlijke uitspraak of beschikking of door het openbaar gezag rechtens van hun vrijheid zijn beroofd (b.v. preventieven, ongewenste vreemdelingen, gegijzelden);
3. Opneming van doortrekkende gevangenen(passanten);
4. Eventuele opneming van veroordeelden tot gevangenisstraf, wier werkelijke straftijd minder dan drie maanden bedraagt.

Rijkswerkinrichtingen:

Opneming van veroordeelden tot de bijkomende straf van plaatsing in een rijkswerkinrichting.

Rijksayls voor Psychopathen:

1. Opneming van ter beschikking van de Regering gestelden;
2. Opneming van onveroordeelden, ten aanzien van wie door de rechterlijke autoriteiten een onderzoek naar de geestvermogens is gelast;
3. Opneming van veroordeelden tot gevangenisstraf of tot plaatsing in een Rijkswerkinrichting, die op grond van geestelijke onvolwaardigheid ongeschikt zijn voor verblijf of verder verblijf in een gevangenis of Rijkswerkinrichting of wier observatie noodzakelijk is te achten.

Gevangenissen en Huizen van Bewaring zijn aparte gestichten, op welke regel de Minister van Justitie in bepaalde gevallen uitzonderingen kan maken, b.v. door bij plaatsgebrek een gedeelte van een nabijgelegen gevangenis als Huis van Bewaring te laten fungeren. Dit is b.v. in Arnhem ten aanzien van de Gevangenis geschied.

De Rijkswerkinrichtingen zijn van de andere gestichten gescheiden.

De Minister van Justitie kan hiervan afwijken, mits de veroordeelden tot plaatsing in een Rijkswerkinrichting van de andere gedetineerden gesepareerd blijven. Wel kunnen deze gedetineerden voor bepaalde doeleinden als arbeid, kerkgang, met anderen in gemeenschap worden gebracht. Als voorbeelden kunnen in dit verband genoemd worden Esserheem, Norgerhaven en het Huis van Bewaring te Middelburg ten aanzien van vrouwen.

Ook de Rijksasyls voor psychopathen zijn van de andere gestichten gescheiden.

Ten aanzien van bepaalde Rijksasyls kan de Minister hierop weer een uitzondering maken.

Titel III

DIFFERENTIATIE DER GEVANGENISSEN.

Eén van de belangrijkste gedachten van de uitbouw van het Gevangeniswezen is de selectie der gedetineerden over naar regiem gedifferentieerde gestichten.

Zoals reeds is vermeld, was differentiatie der gevangenissen voor een groot deel gebaseerd op het bepaalde in de Noodwet 1918, dat de Minister vergunde op alle daartoe aan te wijzen plaatsen gevangenisstraf in gemeenschap te executeren.

De Minister van Justitie, Mr. Wijers, achtte het echter wenselijk de beginselen, welke aan de differentiatie ten grondslag liggen, in de wet te formuleren.

En wel in de eerste plaats, zoals reeds hierboven vermeld, omdat de doorbreking van het bestaande cellulaire systeem een zo principiële zaak was, dat de volksvertegenwoordiging hieraan haar zegel moest hechten.

In de tweede plaats wijzigde zich de verhouding tussen de rechter en de administratie (Departement van Justitie).

In het cellulaire stelsel was de aard van de straf, onverschillig of deze te Amsterdam, Roermond of Groningen werd geëxecuteerd, dezelfde. De rechter bepaalde zich tot het opleggen van de straf, met het uitspreken van de duur. In twee gevallen, n.l. bij veroordeling tot verblijf in de Jeugdgevangenissen en in de bijzondere Strafgevangenis te 's-Gravenhage, was de aard der straf een andere.

Van de zijde van de Vaste Commissie voor Straf- en Privaatrecht (uit de Tweede Kamer der Staten-Generaal) is in het Voorlopig Verslag bezwaar gemaakt, dat de Minister er voetstoots van uit was gegaan, dat de selectie der gedetineerden door de administratie behoort te geschieden.

De zwaarte der straf, aldus de commissie, verschilt in het ene gesticht van die in een ander gesticht, zodat door de plaatsing van een veroordeelde door de administratie de bedoelingen, die bij de rechter hebben voorgezeten bij het bepalen van de strafmaat, doorkruist kunnen worden.

Ook al zou de rechter bij vonnis kunnen bepalen waar de straf ten uitvoer gelegd dient te worden, dan nog zou door de administratie bij haar vrijheid tot overplaatsing de door de rechter gewenste plaatsing gefrustreerd worden.

De Minister heeft in de Memorie van Antwoord zijn ingenomen standpunt gehandhaafd en nader uiteengezet en verdedigd, doch de volgende concessie gedaan.

De veroordeelde en het Openbaar Ministerie kunnen n.l. bij de sectie Gevangeniswezen van de Centrale Raad van Advies in beroep komen tegen de beslissingen van de administratie inzake plaatsing in of overplaatsing naar een bepaald gesticht.

De selectie is nader geregeld in de nieuwe Gevangenismaatregel.

Volgens

Volgens de nieuwe Beginselenwet moesten de volgende typen gevangenissen, door de Minister, de sectie gevangeniswezen van de Centrale Raad gehoord, aangewezen worden:

A. Eén of meer gevangenissen voor de opneming van mannelijke gevangenen en één of meer gestichten voor de opneming van vrouwelijke gevangenen, ten aanzien waarvan, met toepassing van artikel 13 Wetboek van Strafrecht, door de rechter is bevolen, dat de opgelegde straf zal worden ondergaan in een bijzondere gevangenis voor jonge lieden, of wel door de Minister daarheen zijn overgebracht met toepassing van artikel 13a Wetboek van Strafrecht.

Ad A. Dit type gevangenis is de huidige Jeugdgevangenis, die gehandhaafd blijft, zij het dat door wijziging van artikel 13 Wetboek van Strafrecht de mogelijkheden tot plaatsing ruimer zijn geworden. Als zodanig zijn voor jonge mannen en de jonge vrouwen resp. de Gevangenis te Zutphen en de Gevangenis te Rotterdam aangewezen.

B. Eén of meer gevangenissen, in het bijzonder bestemd voor de opneming van mannelijke gevangenen tot 23 jaar of in bepaalde gevallen tot 25 jaar.

Ad B. Deze gevangenissen zijn de jeugdgestichten t.w. de Gevangenis "Schutterswei" te Alkmaar, de Gevangenis "Nieuw-Vosseveld" te Vught, de Gevangenis II te 's-Gravenhage en voor jeudige militairen de Gevangenis "Bankenbosch" te Norg.

C. Eén of meer gestichten voor de opneming van mannelijke gevangenen, die niet in aanmerking komen voor de plaatsing in de gestichten als bedoeld onder A. en B., en wier werkelijke straftijd meer dan 6 maanden bedraagt.

Ad C. Uit de formulering blijkt, dat ten aanzien van de strafduur geen limiet naar boven is gesteld, zodat het mogelijk is dat een levenslang gestrafte verblijft als een veroordeelde met b.v. 9 maanden gevangenisstraf. Als zodanig zijn aangewezen de gevangenissen te Leeuwarden, Hoorn, Den Haag I, Rotterdam, Breda, Eygelshoven en de 4 Norger gestichten.

D. Eén of meer gevangenissen bestemd voor de opneming van mannelijke gevangenen, die niet in aanmerking komen voor plaatsing in de gestichten onder A. en B. en wier werkelijke straftijd minder dan 6 maanden bedraagt. Hiertoe zijn bestemd de gevangenissen te Arnhem, Roermond, Eygelshoven, Winschoten en de gevangenis "Bankenbosch" te Norg.

E. Eén of meer gevangenissen, bestemd voor de opneming van mannelijke gevangenen, welke volgens nader bij Algemene Maatregel van Bestuur te stellen regelen tot de beroeps- en gewoonte-misdadigers moeten worden gerekend.

Ad E. Deze gevangenissen zullen die elementen opnemen, die door hun misdadig verleden en door hun criminele inslag de sfeer in de gevangenisgemeenschap zullen verstoren.

De criteria voor plaatsing in dit gesticht zijn niet zoals bij de bovengenoemde gestichten van formele aard (strafduur, leeftijd), doch van meer materiële aard (misdadig verleden enz.) (zie artikel 114 Gevangenismaatregel). De Gevangenis te Groningen is als zodanig aangewezen.

F. Eén of meer gevangenissen, bestemd voor de opneming van mannelijke gevangenen, die op grond van hun persoonlijkheid niet geschikt zijn om in gemeenschap te worden gebracht.

Ad F. Behalve tegen de slechte invloeden van de beroeps- en gewoontemisdadigers, zal de gevangenisgemeenschap, die gevangenen moet voorbereiden op een terugkeer in het maatschappelijk leven, beschermd moeten worden tegen onmaatschappelijke elementen, wier onmaatschappelijkheid zich uit door aard, karakter of aanleg, b.v. homosexuelen. Voor dit doel is de gevangenis te Haarlem bestemd.

Titel IV

BEHEER EN TOEZICHT

Artikelen 22 t/m 25:

Gelijk reeds in de oude Beginselenwet is bepaald, berust het opperbeheer der gestichten bij de Minister van Justitie.

De Minister stelt voor elk gesticht een huishoudelijk reglement vast, na de sectie gevangeniswezen van de Centrale Raad gehoord te hebben.

Het beheer van ieder gesticht berustte volgens de oude Beginselenwet bij het College van Regenten, terwijl de gewone taak van het College van Regenten over de Strafgestichten te Norg was opgedragen aan de Hoofddirecteur en in de bijzondere Strafgevangenis voor Jonge Mannen te Zutphen aan de Directeur.

Bij de Rijksasyls voor Psychopathen te Avereest was het beheer opgedragen aan de Geneesheer-Directeur onder toezicht van een commissie van toezicht.

Deze laatste figuur is nu volgens de nieuwe Beginselenwet algemeen geworden.

De Minister is hierbij van de gedachte uitgegaan, dat, wil de uitbouw van het Gevangeniswezen in de gestichten slagen, mensen van formaat aan het hoofd gesteld moeten worden, die dan ook de volle verantwoordelijkheid dragen voor hun beleid.

Gezien de grote macht, welke de Directeur over zijn medemensen uitoefent, is het noodzakelijk, dat hierop toezicht door derden uitgeoefend wordt. Taak en bevoegdheid van de Commissie van Toezicht zijn in de nieuwe Gevangenismaatregel nader uitgewerkt.

Tenslotte omvat Titel IV de bepaling, dat alle ambtenaren door de Minister van Justitie worden benoemd, in tegenstelling met het vroegere systeem, dat de Directeuren door de Koningin werden benoemd.

Titel V

REGIEM

Artikelen 26 t/m 31:

De tenuitvoerlegging van de straf of maatregel, zo begint deze titel, zal met handhaving van het karakter, mede dienstbaar gemaakt moeten worden aan de voorbereiding van de terugkeer der gedetineerden in het maatschappelijk leven.

Bij het te voeren regiem zal de Directie van het gesticht zich steeds dienen te bedenken, dat de gedetineerde lid blijft van de samenleving, waar hij tijdelijk uit verstoten is, en dat, na zijn straf te hebben uitgeboet, de gedetineerde opnieuw in het normale leven zijn plaats dient in te nemen.

De Minister kan in de huishoudelijke reglementen van de gestichten, waar algehele of beperkte gemeenschap wordt toegepast, bepalen, dat de gedetineerden op grond van hun persoonlijkheid in groepen met een onderling verschillend regiem worden ingedeeld.

Nu de gemeenschap regel is geworden in het nieuwe gevangenisbestel, is het zaak, geselecteerde groepen te vormen van gelijkgestemde individuen, al zullen ook minder goeden in een groep geplaatst kunnen worden, die zich aan de beteren in die groep kunnen optrekken.

Bovendien kunnen aan de gevangenen individuele voorrechten worden toegestaan.

In het nieuwe wettelijke systeem is niet bepaald gekozen voor een klasse-systeem of progressief systeem van individuele voorrechten.

In de praktijk zal men aan de hand van de opgedane ervaring het beste kunnen uitmaken, welk regiem voor een bepaald gesticht het meest wenselijke is.

Zoals reeds gezegd, zal de gemeenschap in de gestichten regel worden.

De nieuwe Beginselenwet bepaalt n.l., dat in de Rijkswerkinrichtingen als regel algehele gemeenschap zal worden toegepast.

In de gevangenissen, hierboven vermeld onder A, B, C en D, alsmede in de Rijksasyls voor Psychopathen , zal de detentie als regel in algehele of beperkte gemeenschap geschieden.

In de gestichten, hierboven vermeld onder E.en F., zal de gemeenschap slechts voor bepaalde doeleinden als arbeid, verblijf in de buitenlucht, kerkgang en, in speciale gevallen, bij ontwikkeling en ontspanning worden toegepast.

Als regel zullen de gedetineerden, die in de gemeenschap zijn geplaatst, des nachts afgezonderd worden, behoudens uitzonderingen door de minister te bepalen.

Indien een gevangene dit wenst, kan hij zijn straf in afzondering ondergaan. In de gevangenismaatregel is voorts de bepaling opgenomen, dat een gedetineerde bij plaatsing in een gesticht, waar beperkte of algehele gemeenschap wordt toegepast, gedurende twee maanden voor observatie in afzondering kan worden gehouden.

Titel VI

Titel VI

ARBEID EN ARBEIDSLOON

Artikelen 32 t/m 38:

De gedetineerden, die veroordeeld zijn tot gevangenisstraf, en de gedetineerden in de Rijkswerkinrichtingen en Rijksasyls voor Psychopathen, benevens de tot hechtenis veroordeelden, zijn verplicht de hun opgedragen arbeid zowel in als buiten het gesticht naar behoren te verrichten.

In dit artikel is thans uitdrukkelijk vastgelegd, dat de daarin genoemde gedetineerden verplicht zijn ook buiten het gesticht, b.v. bij ontginningen enz., te arbeiden.

Voor preventief gedetineerden, wier schuld nog niet vaststaat in het algemeen, wordt invoering van de arbeidsverplichting ongewenst geacht.

De arbeid zal bij voorkeur geschieden voor het vervaardigen van voorwerpen voor de Rijksdienst en tot objecten van algemeen nut (art.33).

Verder bevat art. 33 de bepaling, dat arbeid verricht voor andere openbare lichamen dan voor het Rijk of voor particulieren, slechts tegen betaling van de in het vrije bedrijf gebruikelijke vergoeding mag geschieden.

Een en ander ter voorkoming van concurrentie.

Door de Minister wordt aan de gedetineerden een arbeidsloon, dat hun eigendom is, toegekend.

De grootte van het loon zal door de Minister aan de hand van de praktijk vastgesteld worden, waarbij de mogelijkheid is opengelaten dat dit loon eventueel eenzelfde hoogte als dat in de vrije maatschappij zal bereiken.

In de gevangenismaatregel is nader bepaald, dat het arbeidsloon, met uitzondering van de prestatietoeslag, voor de helft zakgeld en voor de andere helft uitgaanskas is. Onveroordeelden en gehechten krijgen hun loon geheel als zakgeld.

Ook levenslangen krijgen thans een uitgaanskas, die pas hun eigendom wordt na hun op jarenstelling.

Moedwillig of door achteloosheid door een gedetineerde toegebrachte schade aan het Rijk kan op zijn uitgaanskas verhaald worden. De uitgaanskas is onvervreemdbaar, niet vatbaar voor beslag, tenzij de kroon in het algemeen of ten aanzien van bepaalde gestichten heeft bepaald, dat alimentatie geoorloofd is.

De arbeidsduur zal in de regel 48 uur per week bedragen, tenzij overwerk of b.v. binnenhalen van de oogst anders noodzakelijk maken.

Titel VII

GEESTELIJKE VERZORING

Artikelen 39 en 40 :

(Kortheidshalve moge voor dit gedeelte worden verwezen naar het aan de geestelijke raadslieden in de strafgestichten ter hand gestelde overzicht "Ter Kennismaking." Red.).

Titel VIII

Titel VIII

SOCIALE VERZORGING

Artikel 41 :

De sociale dienst in de gevangenissen, welke als een der essentiële voorwaarden voor de hervorming van het gevangeniswezen wordt gezien, wordt thans in de wet genoemd.

Artikel 41 drukt dit als volgt uit:

> "Het behoort tot de taak der gestichtsdirectie de gedetineerden te helpen bij het zoeken naar een oplossing van de maatschappelijke moeilijkheden, welke met het feit hunner detentie of met de omstandigheden, die tot het plegen van het strafbare feit hebben geleid, in verband staan."

Deze taak wordt in de meeste gestichten verzorgd onder verantwoordelijkheid van de Directie door de Sociaal-Ambtenaar.

Aangezien deze taak reeds uit de praktijk genoegzaam bekend is, zal verdere behandeling hiervan achterwege blijven.

Titel IX

ONTWIKKELING EN ONTSPANNING

Artikelen 42 en 43:

Een andere taak, welke de sociaal ambtenaar onder verantwoordelijkheid der Directie verricht, is nu ook in de wet genoemd, nl. de bevordering der ontwikkeling en ontspanning der gedetineerden in de niet voor de arbeid bestemde uren.

In de wet is tevens de bepaling opgenomen, dat bij het initiatief en de uitvoering hiervan zoveel mogelijk van de onder de gedetineerden aanwezige krachten gebruik gemaakt dient te worden.

Ten aanzien van het aanvullend lager onderwijs in de gestichten is bepaald, dat dit zoveel mogelijk aan gedetineerden wordt gegeven, voor wie zulks wenselijk wordt geacht.

Titel X

TUCHT

Artikelen 44 en 45:

Deze titel vermeldt de verschillende soorten disciplinaire straffen die door de Directeur of diens plaatsvervanger aan de gedetineerden wegens het begaan van feiten, die onverenigbaar zijn met een goede orde en tucht, kunnen worden opgelegd.

De meeste straffen, welke de oude Beginselenwet reeds kenden, zijn gehandhaafd met uitzondering van de opsluiting in een volstrekt donkere strafcel en de lijfstraf, welke formeel in de Bijzondere Strafgevangenis te Leeuwarden kon worden opgelegd.

Bij de afschaffing van de opsluiting in een volstrekt donkere strafcel heeft de overweging voorgezeten, dat het nut hiervan uiterst twijfelachtig is en het psychisch effect niet ongevaarlijk. Sluiting in de

boeien is na rijp beraad gehandhaafd gebleven, omdat een dergelijk krachtsmiddel in de praktijk moeilijk te ontberen is.

Titel XI

ONDERBREKING DER STRAF

VERLATEN VAN HET GESTICHT

Artikelen 46 en 47:

In de wet is thans de mogelijkheid geschapen, dat de Minister in bijzondere gevallen, b.v. bij reclasseringskansen, bijzondere noden in het gezin, de straf van een gedetineerde kan onderbreken voor een tijd van ten hoogste drie maanden (artikel 46). De straf loopt in dit geval niet door.

Onder door hem te stellen waarborgen kan de Minister in bijzondere gevallen een gedetineerde vergunnen tijdelijk het gesticht te verlaten (artikel 47).

Deze bepaling, welke reeds in de huidige gevangenismaatregel staat vermeld, wordt thans in de wet opgenomen.

De reden hiervan is, dat hiermede het systeem van het open gesticht met periodiek verlof naar huis en het vrije buitenwerk, een wettelijke basis hebben.

In deze gevallen loopt de straf normaal door.

Aan het einde van deze bespreking van de nieuwe Beginselenwet kan gezegd worden, dat men zich met de nieuwe wettelijke regelingen gelukkkig kan prijzen, daar het Nederlandse Gevangeniswezen hiermede, ook in internationaal opzicht, op een hoger en moderner plan is gekomen.

==========

Verschenen is Geschrift XI van de Vereniging van Reclasseringsinstellingen "Reclasseringsbezoek" van K.H. Niekerk, een oriënterend werkje voor reclasseringsbezoekers, waarvan de inhoud eveneens betekenis heeft voor de geestelijke raadslieden.
Prijs *f*.0.60. Te bestellen bij het Nationaal Bureau voor Reclassering, Nieuwe Schoolstraat 87, 's- Gravenhage.

Eerder gaf deze instelling uit "Patronaat en Celbezoek", geschreven door Drs. J.H.K. Hoornweg.

==========